

Parcouria, rauhaa ja perusoikeuksia - YK:n teemapäivät koulussa

Open vihko

Julkaisija:
Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2 B, 4. krs
00260 Helsinki
www.ykliitto.fi

Päivänavausten tekstit: Paula Tikka, Anu Lähde, Inka Leisma

Taitto: Again Design
Kannen kuva: Manoocher Deghati/IRIN
Paino: Sälekarin Kirjapaino Oy, Somero, 2008

Päivänavausten tunnusmusiikki ja nauhoitus: Risto Piironen

ISSN 0789-919X
ISBN 978-952-9694-60-0

Parcouria, rauhaa ja perusoikeuksia – YK:n teemapäivät koulussa

Päivänavausten tehtävävinkit:

Alakoulu s. 6-10

Yläkoulu s. 11-14

Lukio s. 15-18

Päivänavaustekstit:

Alakoulu s. 18-24

Yläkoulu s. 25-29

Lukio s. 30-35

Päivänavaukset löytyvät cd-levyllä vihkon takakannessa
sekä mp3-tiedostoina Suomen YK-liiton verkkosivuilta.

Johdanto

YK:n yleiskokous on julistanut valtavan määrän erilaisia teemapäiviä, -viikkoja, -vuosia ja -vuosikymmeniä. Niiden julistaminen on yksi maailman valtioiden käytettävissä oleva, näkyvä keino jonkin asian esiin nostamiseksi tai korostamiseksi yhteisesti.

Tämän vihkosen tarkoitus on nostaa esille osa näiden päivien teemoista ja antaa vihjeitä opettajalle siitä, kuinka näitä teemoja voisi käsitellä koulussa oppilaiden kanssa. Kirjasessa tarjotaan vihjeitä rauhan, tasa-arvon, koulutuksen merkityksen, ympäristön ja kestäväen kehityksen, terveyden, yhteiskuntavastuun, kulttuurien monimuotoisuuden ja vuorovaikutuksen sekä ihmisoikeuksien käsittelyyn.

Takakanteen on kiinnitetty cd, jossa on edellä mainituista teemoista päivänavauksia suunnattuna erikseen alakoululle, yläkoululle ja lukiolle. Vihkosen sisältö on jaettu kohderyhmittäin, jotta eri ikäluokkien opettajat voivat suoraan tutustua heille suunniteltuun materiaaliin.

Päivänavauksien tekstit löytyvät myös tästä oppaasta. Jokaisen päivänavaustekstin yhteyteen olemme listanneet muutamia vaihtoehtoja teemapäivistä, joina aamunavausta voi käyttää. Päivänavaukset yhdistettynä vihkosessa esitettyihin tehtävälinkeihin ja -ideoihin ovat sellaisenaan käytettävissä tuntien teemoina.

Päivänavauksien sisältö tai tässä esitellyt ideat eivät vanhene myöhempää käyttöä ajatellen, vaan niitä voi käyttää myös tulevana vuosina joko eri teemapäivien yhteydessä tai muuten vaan.

Tehtäviä ja toimintaideoita löytyy lisää verkkosivuiltamme:

http://www.ykliitto.fi/kouluttaa/ykpaivat_tehtavia_kouluille

Kaikki keskeiset YK:n teemapäivät on listattu Suomen YK-liiton tekemään YK-kalenteriin. Mikäli sinulla ei vielä ole YK-kalenteria, voit tilata sellaisen postikuluja vastaan YK-liiton toimistolta.

Toivottavasti päivänavaukset herättävät oivaltamaan ja tarjoavat pohdiskelevia keskustelutuokioita!

Päivänavausten tehtävävinkit

ALAKOULU

Päivänavaukset 1,2 ja 3 on suunnattu alakoululle. Ne käsittelevät tarinoiden muodossa rauhaa ja väkivallattomuutta, koulutuksen merkitystä, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa. Päivänavaus numero 4 soveltuu sekä ala- että yläkouluille. Tässä ideoita siihen, kuinka teemoja voi syventää päivänavauksen jälkeen luokissa.

alakoulu 1

Rauha ja väkivallattomuus

”Kaikkeen on aina löydettävissä väkivallaton ratkaisu ja asioista voidaan päästä yhteisymmärrykseen jos osapuolet ovat vain valmiita neuvottelemaan ja osoittavat rauhan eleitä.”

Kalle-Kyyhky (rauhanviestinviejä)

Keskusteluaiheita päivänavauksen pohjalta:

Pohtikaa oppilaiden kanssa tarinan sanomaa.

Minkälaisia ajatuksia tarina herätti oppilaissa?

Onko teidän luokassanne ollut tilannetta, jossa on täytynyt turvautua neuvottelutaitoihin?

Kuinka tilanteesta päästiin yhteisymmärrykseen?

Miksi viha saa meissä joskus niin vahvan vallan?

Kuinka vihaa voisi hallita?

RAUHAN PUU -tehtäväideä:

Askarrelkaa luokan seinälle suuri puu. Leikatkaa puuhun lehtiä vihreästä paperista. Kirjoittakaa jokainen vuorotellen puun lehdille asioita, jotka ovat tärkeitä rauhan ja turvallisuuden luomiseksi elämässä. Lehtiin voi myös kirjoittaa ominaisuuksia, joita arvostaa itsessään tai muissa ihmisissä.

Lisätkää seuraavaksi puuhun asioita, esineitä tai tuntemuksia, jotka ovat mielestänne tärkeitä rauhan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi maailmassa.

Kokoontukaa kaikki puun juurelle ja lukekaa ääneen lehtiin kirjoitetut asiat. Keskustelkaa yhdessä havainnoistanne ja pohtikaa, miten ja kenen toimesta ehdotuksia voitaisiin toteuttaa.

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Rauhanpäivä 21.9.

Väkivallattomuuden päivää 2.10.

2 alakoulu

Koulutus

”Onni ja Orvokki päivittelivät sitä, että aivan puron toisella puolella on paljon oravalapsia, jotka eivät pääse kouluun, eivätkä välttämättä opi edes lukemaan.”

YK:n vuosituhatjulistuksen pohjalta on luotu kahdeksan koko maailmaa koskevaa kehitystavoitetta. Toinen vuosituhattavoite on ulottaa peruskoulutus kaikille. Lukutaito on ihmisoikeus, joka mahdollistaa yksilön kehityksen, kouluttautumisen ja täyden kapasiteetin hyödyntämisen. Lukutaito on avain parempaan terveyteen ja hyvinvointiin. Lukutaidolla on merkitystä myös sukupuolten välisen tasa-arvon, kestävän rauhan, kehityksen ja demokratian toteutumisen kannalta.

Koulutuksella on merkitystä erityisesti tyttöjen tulevaisuuden kannalta. Koulua käyvä tyttö todennäköisesti avioituu vanhempana, saa vähemmän lapsia sekä kykenee huolehtimaan lapsistaan koulua käymätöntä tyttöä paremmin. Maailmassa on arviolta 72,1 miljoonaa lasta, jotka eivät koskaan pääse kouluun. Pohtikaa oppilaiden kanssa miksi koulunkäynti on tärkeää? Millaista olisi elää Suomessa jos ei osaisi lukea tai laskea?

Päivä ilman lukutaitoa -tehtäväideat:

Aloittakaa tunti tutustumalla <http://www.ykliitto.fi/kouluttaa/lukutaitopaiva> sivuilla olevaan niin sanottuun lukutaitolehteen. Miltä tuntuu, kun ei kykene lukemaan? Tehkää ryhmissä mielikuvakartta, johon kirjaatte asioita, mihin tarvitsette lukutaitoa yhden päivän aikana. Piirtäkää tämän jälkeen kuva ikäisestänne tytöstä tai pojasta, joka ei ole saanut mahdollisuutta oppia lukemaan.

- Millaista hänen elämänsä olisi?
- Miltä hänen tulevaisuutensa näyttäisi?
- Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä teillä voisi olla?

Tehkää kuvista ja tarinasta kollaasi tai sarjakuva. Esitelkää työnne luokassa.

10 Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Kansainvälisen lukutaidon päivä 8.9.
Maailman kirjan päivä 23.4

alakoulu 3

Suvaitsevaisuus ja tasa-arvo

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, vaikka näyttäisivätkin erilaisilta, puhuisivat eri kieliä, tai osaisivat eri taitoja. Erilaisuus on rikkaus! Otetaan kaikki mukaan, eiks jeh?!

Keskusteluaiheita päivänavauksen pohjalta:

Mitä tarkoittaa suvaitsevaisuus?

Olemme kaikki erinäköisiä ja monilla tavoin erilaisia, mutta meissä on myös paljon yhteistä. Pohtikaa mikä meitä kaikkia yhdistää?

Miksi on hienoa, että me kaikki olemme erilaisia, mutta samanarvoisia?

Mitä tarkoittaa samanarvoisuus, entä tasa-arvo?

Oletko sinä joskus ollut tilanteessa, jossa jotakin kiusataan hänen erilaisuutensa takia? Kuinka tällaisessa tilanteessa tulisi toimia?

MONIKASVOINEN SUOMI -tehtäväidea:

Tarvikkeet:

- isoja pahveja tai vahvaa paperia (1 m x 2 m) /ryhmä
- saksia, liimaa, tusseja
- aikakauslehtiä, esim:
 - Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen Kepan julkaisema Kumppani-lehti (vanhojen numeroiden tilaus kumppani@kepa.fi / info@kepa.fi)
 - maahanmuuttoasioihin keskittyvä Monitori-lehti (vanhojen numeroiden tilaus p. +358 10 60 49182)
 - Kehitysvammaliiton Ketju-lehti (vanhojen numeroiden tilaus p. 09-34809 350)

Ohjeet:

Jakaantukaa 2–4 ryhmään luokan koosta riippuen. Piirtäkää isolle pahville Suomen ääriviivat ja merkitkää karttaan keskeisimmän kaupungit, joet ja järvet. Jakakaa lehdet ryhmien kesken ja etsikää niistä kuvia erilaisista ihmisistä. Leikatkaa kuvat irti lehdistä. Täyttäkää Suomen kartta kuvilla. Kirjoittakaa jokaisen henkilön kohdalle lyhyt kuvaus hänestä. Kuka henkilö on? Mitä hän tekee työkseen? Minkä ikäinen hän on? Millainen on hänen perheensä ja ystäväpiirinsä? Jos hän ei ole syntynyt Suomessa, mistä hän on maahan tullut? Minkälainen oli hänen kotimaansa? Voitte halutesanne tehdä myös puhekuplia ja lisätä omat kuvanne karttaan.

Ripustakaa monikasvoisen Suomen kartat koulunne julkisiin tiloihin rotusyrjinnän vastaisena päivänä.

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Suvaitsevaisuuden päivä 16.11.

Vammaisten päivä 3.12.

Kansainvälinen päivä rotusyrjinnän poistamiseksi 21.3.

4 alakoulu

Ihmisoikeudet

”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.”

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1. artikla)

Vuonna 1948 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous julkisti ja otti käyttöön YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen. Siitä on tullut merkkipaalu, jonka mukaan arvioimme tuntemamme oikeaa ja väärää. Tänä vuonna ihmisoikeusjulistuksen voimaantumisesta on kulunut 60 vuotta. Vuosi 2009 on ihmisoikeuksista oppimisen vuosi. Ihmisoikeudet koskettavat meitä kaikkia!

MITKÄ OVAT MINUN OIKEUTENI -tehtäväidea (alakoulu):

Pohtikaa oppilaiden kanssa mitä sana oikeus tarkoittaa. Mihin sinulla on oikeus? Laatikaa lista jokaisen ihmisen perusoikeuksista oppilaiden ajatusten pohjalta. (Oppilaita voi ohjata sisällyttämään listaan mm. Oikeus ruokaan, kouluun, terveydenhuoltoon, ystäviin, leikkiin ja vapaa-aikaan, kotiin, mielipiteeseen, turvallisuuteen.) Ottakaa listasta yksitellen pois äänestämällä jokin oikeus, niin, että listaan jää vain kolme perusoikeutta. Oliko äänestäminen vaikeaa? Mistä oikeuksista oli vaikeinta luopua? Laatikaa luokan kesken oma teidän luokan ihmisoikeusjulistus. Mitkä asiat ovat kaikkien oppilaiden oikeuksia teidän koulussanne?

IHMISOIKEUKSIEN VOITTO? -tehtäväidea (yläkoulu):

Tehtävän tavoitteena on tutustua ihmisoikeuksien julistukseen ja pohtia ihmisoikeuksien toteutumista maailmassa. Kerää muutaman viikon ajan sanoma- ja aikakauslehtiä. Jaa lehdet oppilaille. Valitkaa pareittain tai pienryhmissä yksi ihmisoikeusjulistuksen artikla ja etsikää lehdistä kuvia ja artikkeleita valitsemanne artiklan näkökulmasta. Arvioikaa oikeuden toteutumista keräämämme aineiston perusteella. Kertooko kuva tai uutinen epäkohdista vai positiivista saavutuksista?

Kootkaa valitsemistanne kuvista ja artikkeleista kollaasi. Otsikoikaa työ valitsemanne ihmisoikeusartiklan mukaan. Esitelkää työt vuorotellen luokassa.

Pohtikaa lopuksi yhdessä:

- Mikä on arvionne kyseisen ihmisoikeuden tilasta tämän päivän maailmassa?
- Havaitsetteko alueellisia eroja ihmisoikeuksien toteutumisen ja/tai toteutumattomuuden asteessa?
- Mitkä oikeudet toteutuvat heikoimmiten, entä mitkä parhaiten?
- Kuka on useimmiten ihmisoikeusloukkauksen uhri?
- Tarvittaisiinko 2000-luvulla uusia ihmisoikeuksia?

10 Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Ihmisoikeuksien päivä 10.12.

YK:n päivä 24.10.

Päivänavausten tehtävävinkit YLÄKOULU

Päivänavaukset 5, 6 ja 7 on suunnattu yläkoululle. Ne käsittelevät rauhaa ja väkivallattomuutta, ympäristöä ja kestäväää kehitystä, sekä terveyttä ja mielenterveyttä. Tässä ideoita siihen, kuinka teemoja voi käsitellä luokassa syvällisemmin.

5 yläkoulu

Rauha ja väkivallattomuus

*”Tarjoan teille rauhaa. Tarjoan teille rakkautta. Tarjoan teille ystävyyttä. Näen kauneutenne. Kuulen tarpeenne. Tunnen tunteenne. Viisauteni virtaa Korkeim-
masta Lähteestä. Tervehdin tuota Lähdettä teissä. Työskennelkäämme yhdessä
yhteisyydessä ja rakkaudessa.”*

Mahatma Gandhi

Vuonna 1981 YK:n yleiskokous päätti asettaa kansainväliseksi rauhanpäiväksi syyskuun 11. päivän. Päivä on omistettu rauhan vahvistamiselle niin kansojen sisällä kuin niiden välilläkin. Rauhanpäivän ajaksi toivotaan kaikkien konfliktien taukoavan.

YK:n yleiskokous päätti 15.6.2007 julistaa lokakuun 2. päivän kansainväliseksi väkivallattomuuden päiväksi. Sama päivä on myös Mahatma Gandhin syntymäpäivä. Gandhi tunnetaan Intian itsenäisyyteen johdattaneen kansalaisoikeusliikkeen johtohahmona ja vapauden aatteen edistämisestä maailmalla.

Väkivallattomuuden päivänä YK toivoo valtioiden, YK:n alaisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen muistuttavan ihmisiä rauhan, suvaitsevaisuuden, ymmärryksen ja väkivallattomuuden merkityksestä.

SANOISTA TEKOIHIN -tehtäväide:

Tulosta YK-liiton sivuilta löytyvä rauhasta sanottua -tiedosto (<http://www.ykliitto.fi/kouluttaa/rauhanpaiva>). Leikkaa siinä olevat mietelauseet erilleen toisistaan. Laita ne kulhoon. Jaa luokka 2-4 hengen ryhmiin. Nostakaa vuorotellen mietelauseita kulhosta, kunnes ne loppuvat. Tutustukaa nostamiinne lauseisiin ja valitkaa niistä puhuttelevin.

Pohtikaa:

- Mikä on mietelauseen sanoma?
- Mihin sillä halutaan vaikuttaa?
- Kenelle arvelette sen olevan erityisesti kohdennettu?

Suunnitelkaa valitsemanne mietelauseesta ja sen sanomasta juliste. Kootkaa julisteet rauhanpäivänä näyttelyksi koulun yhteisiin tiloihin, esimerkiksi aulaan, ruokalaan tai kirjastoon.

Voitte myös laatia mietelauseen viestiin liittyvän musiikkiesityksen, näytelmän tai tanssin, jonka esitätte rauhanpäivän tapahtumassa koulussanne.

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Rauhanpäivä 21.9.

Väkivallattomuuden päivä 2.10.

yläkoulu 6

Ympäristö ja kestävä kehitys

”Mutta mistä aloitan? Maailma on niin suunnaton, aloitan parhaiten tuntemastani maasta, omastani. Mutta maani on niin kovin suuri, parempi aloittaa omasta kaupungistani. Mutta kaupunkinikin on suuri. Parasta aloittaa omasta kadustani. Ei, omasta kodistani. Ei, omasta perheestäni. Olkoon, aloitan itsestäni.”

Elie Wiesel

Keskusteluaiheita päivänavauksen pohjalta:

- Mitä voit tehdä ekologisen kestävyden puolesta?
- Minkälaisia pieniä ympäristötekoja sinulla on mahdollisuus tehdä?
- Entä miten voisit vaikuttaa sosiaaliseen tasa-arvoisuuteen?
- Miten voit osoittaa, että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita riippumatta esimerkiksi etnisyydestä, uskonnosta tai varallisuudesta?
- Kestävä kehitys jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen, johon kuuluu ekologisen kestävyden lisäksi sosiaalinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys. Keskustelkaa siitä, mitä nämä eri kestävä kehityksen osa-alueet tarkoittavat?

”TURHAKE” -tehtäväidea:

Suomen Luontoliitto valitsee vuosittain ympäristöstään kiinnostuneiden kansalaisten ehdotusten perusteella ”Vuoden Turhakkeen”. Turhakkeeksi on valittu mm. lehtipuhallin, vaipankätkijä, ulkomainen pulloitettu vesi sekä hampurilaisaterian kylkiäinen.

Kerätkää taululle luokkanne omia turhake-ehdotuksia. Valitkaa pareittain oma suosikkinne ja perustelkaa valintanne luokalle.

Listatkaa tämän jälkeen turhakkeeksi sopivia tavaroita, joita itse tai perheenne omistaa. Voitte miettiä esimerkiksi saamianne syntymäpäivä- tai joululahjoja. Olivatko ne tarpeellisia, entä ympäristöystävällisiä? Kirjatkaa ylös mistä olette tavarat saaneet, kuinka monta kertaa olette sitä käyttäneet? Olisiko tavarasta mahdollista luopua?

Järjestäkää koulussanne ympäristöpäivää edeltävällä viikolla äänestys Vuoden Turhakkeesta. Laatikka ilmoitustaululle lista suosikkiehdotuksista. Laittakaa viereen äänestyslaatikko ja laskekaa ympäristöpäivän aamuna kertyneet äänet. Julistakaa tulos keskusradion kautta. Äänestyksen yhteyteen voitte laatia materiaalia ympäristönsuojelusta ja herätellä koulutovereitanne huomaamaan oman elämänsä turhakkeita.

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Maailman ympäristöpäivä 5.6.

Maailman vesipäivä 22.3.

Kansainvälinen luonnon monimuotoisuuden päivä 22.5.

Kansainvälienn päivä aavikoitumisen ja kuivuuden ehkäisemiseksi 17.6.

Kansainvälinen päivä otsonikerroksen suojaamiseksi 16.9.

Maailman ravintopäivä 16.10.

Kansainvälinen päivä sotien ja konfliktien aiheuttamien ympäristötuhojen estämiseksi.

7 yläkoulu

Terveys

*”Maailma on tyly
se ei jätä jämäkkään
maailma on tyly
heikko joutuu kärsimään
maailma on tyly
säälimättä hassuttaa
maailma on tyly
eikä oota hitaampaa.”*

Kolmas nainen – Maailma on tyly

Pohtikaa laulun sanoja? Kuinka ne voisi tulkita?
Mitä sanat voisivat tarkoittaa Suomen kontekstissa?
Entä Euroopan tai globaalissa kontekstissa?

Tehtäväideat:

Tutustukaa oheiseen faktaluetteloon. Mitä ajatuksia se teissä herättää? Millaisin keinoin maailman saniteettitasoa olisi mahdollista parantaa? Minkälaisia toimia vaaditaan hallituksilta, entä yksittäisiltä kansalaisilta?

Suunnitelkaa ryhmissä kampanjaesite sanitaatio-olosuhteiden parantamiseksi.

Tiesitkö, että:

- 1,8 miljoonaa lasta kuolee vuosittain ripuliin.
- 1,8 miljardia ihmistä käyttää keskimäärin 20 litraa vettä päivässä. Britannian asukkaat käyttävät 50 litraa päivässä pelkästään WC:n huuhteluun.
- Manilan ja Accran slummien asukkaat maksavat vedestä enemmän kuin ihmiset Lontoossa ja New Yorkissa.
- Viidesosalta kehitysmaiden ihmisistä puuttuu puhdas vesi ja puolelta sanitaatio.
- Vettä ja sanitaatiota koskevien vuosituhattavoitteiden saavuttaminen merkitsisi 203 000 lapsikuolemaa vähemmän vuonna 2015.
- 2,6 miljardia ihmistä (41 % maailman väestöstä) elää ilman kunnollista sanitaatiota.

Voitte pohtia myös samoja asioita päivänavauksessa esitettyjen faktojen pohjalta.

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Maailman terveystapa 7.4.

Maailman mielenterveystapa 10.10.

Kansainvälinen nuorisopäivä 12.8.

Kansainvälinen AIDS-päivä 1.12.

Päivänavausten tehtävävinkit LUKIO

Päivänavaukset 8, 9 ja 10 on suunnattu lukioille. Ne käsittelevät yritysten yhteiskuntavastuuta, turvallisuuden eri tasoja sekä kulttuurista monimuotoisuutta ja vuorovaikutusta. Tässä ideoita siihen, kuinka teemoja voi käsitellä oppilaiden kanssa syvällisemmin.

8 lukio

Yritysten yhteiskuntavastuu

”Reilun kaupan järjestelmä ei tarjoa vastausta kaikkiin kauppaan liittyviin ongelmiin, mutta se tukee konkreettisesti viljelijöitä ja työntekijöitä.”

Vuonna 1992 YK:n yleiskokous julisti lokakuun 17. kansainväliseksi päiväksi köyhyyden poistamiseksi. Vuosituhannen huippukokouksessa vuonna 2000 YK:n jäsenvaltiot uudistivat sitoumuksensa köyhyyden vähentämiseksi ja ihmisten elinolojen kohentamiseksi kaikkialla maailmassa.

Yksi YK:n vuosituhattavoitteista on äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten määrän puolittaminen vuoteen 2015 mennessä. Tällä tarkoitetaan henkilöitä, jotka joutuvat tulemaan toimeen alle 2 dollarilla vuorokaudessa.

Äärimmäisessä köyhyydessä elää yli miljardi ihmistä. Köyhyyden poistaminen edellyttää valtioilta monia toimia. Panostusta tarvitaan niin koulutuksen, terveydenhuollon, talouden kuin poliittisten järjestelmien tasolla. Budjetti ja bruttokansantuote eivät aina kerro koko totuutta.

Pohdittavaksi:

- Miten aivan tavalliset kansalaiset voivat vaikuttaa köyhyyden vähentämiseen?
- Onko kansalaisilla muita vaikutusmahdollisuuksia kuin kuluttamisen suuntaaminen?
- Voidaanko edes kuluttamisella vaikuttaa esimerkiksi köyhyyden vähentämiseen?
- Mitä tarkoittaa yhteiskuntavastuu?

KAIKILLE PAREMPI KAUPPA -tehtäväidea:

Tehtävän tavoitteena on tarkastella henkilökohtaisten kulutustapojen suhdetta laajempiin globaaleihin ilmiöihin.

Ottakaa selvää, minkälaisen vaiheiden kautta kahvi kulkeutuu Suomeen. Mitkä ammatit liittyvät tuotteen kulkumatkaan valmistuksesta kaupan hyllylle? Entä mitkä muut tekijät vaikuttavat kahvin kulkumatkaan? Mistä tuotteen hinta kaiken kaikkiaan muodostuu? Kirjoittakaa tämän jälkeen tiivis raportti kahvin tuotannosta ja kulkumatkasta Suomeen.

10 Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Kansainvälinen päivä köyhyyden poistamiseksi 17.10.
Kansainvälinen solidaarisuuspäivä 20.12.

lukio 9

Turvallisuuden eri tasot

”Vaarallisimpia eivät ole niin sanotut pahat ihmiset, vaan hyvät – me kaikki, jotka pysymme välinpitämättöminä epäoikeudenmukaisuuksia ja vääryyksiä kohdatessamme.”

- Mitä turvallisuuden tunne tarkoittaa sinulle?
- Mitä on inhimillinen turvallisuus?
- Mitä sinä voit tehdä rauhallisemman maailman puolesta?

Tiesitkö, että

- 1900-luvulla valtioiden välisissä sodissa arvioidaan yhteensä 100 miljoonan ihmisen menettäneen henkensä.
- kylmän sodan jälkeisissä sodissa ja muissa väkivaltaisuuksissa arvioidaan kuolleen yli viisi miljoonaa ihmistä.
- YK:n rauhanturvaoperaatioita on vuodesta 1948 lähtien ollut yhteensä 63.
- YK:n rauhanturvaoperaatioissa suomalaisia on ollut mukana vuodesta 1956 lähtien. Yhteensä rauhanturvaamis- ja/tai kriisinhallintatehtäviin on osallistunut yli 43 000 suomalaista.

LAULU RAUHASTA -tehtäväidea:

Tehtävän tavoitteena on keskustella rauhan ja sodan herättämistä ajatuksista. Tutustukaa rauhan päivän lauluun ja sen sanoitukseen.

http://cyberschoolbus.un.org/peaceday/2007/peace_song.shtml

Keskustelkaa sanoituksen herättämistä ajatuksista:

- Onko idealistista haaveilla laulun kuvaamasta rauhanpäivästä?
- Tarkoittaako rauha vain sotien loppumista maailmasta?
- Mikä muu kuin sota voi olla rauhan toteutumisen esteenä?
- Miten rauha tai sen särkyminen näkyy omassa arjessanne?
- Millainen olisi unelmienne maailma?

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Rauhanpäivä 21.9.

Väkivallattomuuden päivää 2.10.

Kansainvälinen rauhanturvaajien päivä 29.5.

10 lukio

Kulttuurinen monimuotoisuus ja vuorovaikutus

Kulttuurisen monimuotoisuuden ja vuorovaikutuksen päivä julistettiin vuonna 2001. Päivä antaa jokaiselle mahdollisuuden syventää ymmärrystään kulttuurisen monimuotoisuuden arvoista ja monikulttuurisuuden merkityksestä.

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO pyrkii päivän avulla lisäämään tietoisuutta kulttuurien ja kehityksen suhteesta, sekä edistämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia yhteistoiminnan lisäämiseksi.

Tiesitkö, että

- Suomessa saamelaisia on alle 8000
- noin kolmasosa saamelaisista puhuu saamea äidinkielenään
- Suomessa puhutaan kolmea eri saamen kieltä
- vuonna 2007 Suomessa asui vakituisesti 132 632 ulkomaan kansalaista.
- vuonna 2007 Suomessa asuvista ulkomaalaisista työttöminä oli eniten irakilaisia (62%), afgaaneja (54%) ja somaleja (53%). Suomalaisista työttöminä oli 7,2%.
- Suomessa on noin 60 kieltä, joilla on vähintään sata äidinkielistä puhujaa

OUDOT HEDELMÄT -tehtäväidea:

Tehtävän tavoitteena on tarkastella vähemmistöjen roolia länsimaisessa kulttuurissa. Jakautukaa noin 5 hengen ryhmiin. Lukekaa Suomen YK-liiton sivuilta löytyvä Lewis Allenin runo *Strange fruit* (http://www.ykliitto.fi/kouluttaa/strange_fruit).

Pohtikaa

- Mistä runo kertoo?
- Keitä nämä oudot hedelmät ovat ja kenen verta puiden lehdillä ja juurilla on?
- Mihin aikakauteen runon tapahtumat liittyvät?
- Mitä voitte olettaa tapahtumien taustoista?
- Esiintyykö vastaavanlaisia rotuun tai etniseen taustaan perustuvia ihmisoi-keusrikkomuksia tänä päivänä? Jos, niin missä ja minkälaisia?

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Kansainvälinen Suvaitsevaisuuden päivä 16.11.

Kansainvälinen siirtolaisten päivä 18.12.

Maailman pakolaispäivä 20.6.

Maailman alkuperäiskansojen päivä 9.8.

Kansainvälinen päivä rotusyrjinnän poistamiseksi 21.3.

Maailman kulttuurisen monimuotoisuuden ja vuorovaikutuksen kehityksen päivä 21.5.

Päivänavaustekstit
alakoulu
s. 18-24

yläkoulu
s. 25-29

lukio
s. 30-35

1 alakoulu

Rauha ja väkivallattomuus

Metsässä on rauhallista. Tuuli kuiskailee puiden lehtien välityksellä hiljaisia runojaan ja kuljettaa ääniä jostain kaukaa vuorten toiselta puolen. Puro virtaa hiljakseen puiden lomassa luoden ympärilleen rauhoittavaa veden liplatusta. Kyyhky lentää jostain koivun alimmalle oksalle nokassaan kirjekäärö. Käärö tipahtaa, tai oikeastaan Kalle-kyyhkynen pudottaa kirjeen tarkoituksenmukaisesti, puun alla lepävään Pörrö-oravan päähän.

– *Auts, apua, apua, apua!!!* Pörrö kiljaisee ja pomppaa ainakin puolen metrin korkeuteen, mikä on paljon niinkin pienelle eläimelle kuin orava.

– *K-k-k-kuka minun päälleni hyökkäsi!?* Pörrö huutaa vielä unen tokkurassa. Rauhoittutuaan Pörrö nostaa katsettaan ja huomaa oksalla istuvan kyyhkyn. Kyyhky katselee Pörröä pää kallellaan, kulmat kurtussa, osoittaen oravan ylireagoineen.

– *Toin viestin, joka sinua varmastikin kiinnostaa,* Kyyhky sanoo rauhallisella ja tasapainoisella äänellään. – *Hassua, että luulit jonkun hyökänneen kimppuusi, täällä teidän metsässännehän on niin rauhallista, voi kuulla omien höyhentensäkin heilahdukset tuulessa.*

– *Mmmm... Pörrö murahtaa.* – *Näin unta. Ja siinä unessa metsäämme hyökättiin. Se oli kauheaa! Mutta sehän oli vain unta, Pörrö naurahtaa nyt jo leppyneenä. Mitä viestisi koskee?*

– *Kenties unesi oli enne... lue se, kehoittaa kyyhky.*

Oravan tassut hiukan tärisivät hänen avatessaan kääröä. Onhan hyvin harvinaista, että hän saa mitään viestejä, vaikka onkin rauhanmetsän pormestari... ja mitä ihmettä kyyhkyn kommentti enneunesta muka tarkoitti?

Pörrö asettaa lukulasit silmilleen ja rökäisee muutaman kerran avatakseen äänensä. Hän lukee viestin ääneen ja hänen häntäkarvansa nousevat pystyyn.

*Hyvä Pörrö Pormestari,
Onko metsänne teille kallis? Mitä olette valmiita tekemään sen puolesta? Me edustamme levottomia liito-oravia ja aiomme hyökätä metsäänne. Meitä on turha kutsua terroristeiksi, sillä teemme vain sen, mikä on välttämätöntä. Haluamme osuutemme teidän käpysadostanne ja sen aiomme ottaa järein keinoin.*

Levottomien liito-oravien korkein päällikkö,
Lieska Leiskuva

Luettuaan viestin pahamaineiselta terroristijärjestöltä Pörrö Pormestarin ääni vapii hiukan hänen sanoessaan:

– *Jo o-on a-a-aikoihin eletty!* Sitten hänen äänensä voimistuu ja hän lähestulkoon huutaa vihaisena:

– On täysin epäoikeutettua ilmoittaa hyökkäyksestä neuvottelematta asiasta ensin! Keitä nuo lentävät lökäpöksyt oikein kuvittelevat olevansa! Heidän nimensä ei minua pelota, me valmistaudumme vastahyökkäykseen, onhan meillä vahva ja suuri kurrearmeija, joka on erityisen taitava kiipeilyssä ja *parcourissa*. Meitä ei murra kukaan, Pörrö-Orava julistaa nyt jo hyvinkin taistelunhaluisesti.

”Poks ja Muks!” Jostain putoaa käpy Pörrön päähän ja hän tupsahtaa pyllylleen maahan.

– Onpas kauniita tähtiä, katso, tuo tähti vilkkuu! Pörrö Pormestari ihailee tokkuraisena.

– No, niin. Jospa nyt hiukan rauhoittuisit ja keskittyisit olennaiseen, Kalle-kyyhky käskee oksaltaan. Hänen kynsiensä puristuksessa on toinenkin käpy, siltä varalta, ettei ensimmäinen käpy olisi riittänyt Pörrön pehmentämiseen.

– Niin kuin itsekin sanoit, on täysin epäoikeudenmukaista hyökätä neuvottelematta tai hyökätä lainkaan jos minulta kysytään! Me kyyhkyt olemme kautta aikojen olleet rauhan viestin välittäjiä ja niin aion toimia nytkin. Sinun täytyy ajatella rauhanmetsää, kaikkia sen pieniä kurrelapsia ja kaunista, rauhallista luontoa. Et varmastikaan halua, että kaikki tämä tuhoutuu joidenkin käpyjen takia! Kaikkeen on aina löydettävissä väkivallaton ratkaisu ja asioista voidaan päästä yhteisymmärrykseen jos osapuolet ovat vain valmiita neuvottelemaan ja osoittavat rauhan eleitä.

– Hmmm, totta! Pörrö Pormestari myötäilee. – Mikähän minuun meni, kun niin rupesin lietsomaan vihaa... emmehän me rauhanmetsässä koskaan turvaudu väkivaltaan. Laadinkin saman tien sovittelukirjeen, jonka saat toimittaa Lieska Leiskuvalle, jotta asia saadaan selvitettyä ja rauha säilytettyä täällä metsässä, Pörrö tokaisee päättäväisesti.

– Hyvä. Tee niin, Kalle-kyyhky nyökkäilee tyytyväisenä.

Hetken kuluttua Kalle onkin jo matkalla puron toiselle puolen, Levottomien Liito-oravien maille nokassaan kirjekäärö ja rauhan symboli, lehtipuun oksa. Kirjeessä Pörrö ehdottaa yhteistyötä metsien välille ja käpyvarantojen jakamista. Sovinnon merkiksi liito-oravien tulee lähettää kyyhky takaisin lehtipuun oksa nokassaan.

Kuluu päivä ja toinenkin. Pörrö ei enää osaa nukkua päivittäisiä nokosiaan tutun puun alla, vaan tähyilee aamusta iltaan puun latvassa kyyhkyä tai liito-orava-armeijan hyökkäystä. Kun viikko alkaa olla loppuillaan Pörrö havaitsee horisontissa jotain lentävää. Se kipaisee hakemaan kiikarinsa tarkkailuasemastaan ja kohdistaa ne liikkeen suuntaan. Kiikareidensa läpi Pörrö näkee helpotukseksien Kalle-kyyhkyn lentävän muun kyyhkysparven edellä nokassaan lehtipuun oksa.

Näin saatiin rauha Rauhanmetsään ja oravarotujen välille toimiva yhteistyö metsän varojen jakamiseksi. Maailma on paljon parempi paikka, kun asioista keskustellaan sen sijaan että annetaan vihalle valta.

Rauhallista päivänjatkoa!

Rauhanpäivää vietetään 21.9. ja väkivallattomuuden päivää 2.10.

2 alakoulu

Koulutus

Kyltissä on ihmeellisiä merkkejä. Lenni liito-orava pyörittelee päätään, seisoo käsillään nähdäkseen merkit toisinpäin, yrittää tulkita ja päätellä mitä ihmettä nuo merkit oikein tarkoittavat. Hän on nähnyt moisia merkkejä ennenkin, isoisän kirjoiksi kutsumissa paksuissa ja painavissa suorakaiteen muotoisissa esineissä. Kirjoista isoisä loihtii mitä ihmeellisimpiä tarinoita ja kertomuksia hänelle ja hänen sisarusilleen. Kirjojen sivuilla on juuri tuollaisia merkkejä ja niitä tuijottamalla isoisä osaa kertoa toinen toistaan uskomattomampia juttuja. Lenni ei ollut koskaan ymmärtänyt kuinka isoisä osasi tulkita merkkejä. Nyt hän ensimmäistä kertaa itse olisi tarvinnut tuota taitoa enemmän kuin koskaan. Lenni on nimittäin eksynyt. Hän oli suuttunut veljilleen, kun he eivät olleet ottaneet häntä mukaan leikkeihinsä. Sanoivat, että hän oli muka liian pieni mukaan mielikuvitusretkelle lohikäärmemaahan. Ja pah, ajatteli Lenni. Minähän näytän että minä pärjään. Hän keräsi kimpsunsa ja kampsunsa ja lähti itse omalle mielikuvitusretkelle puron tuolle puolen raivosta punaisena. Ei hän ajatellut ettei löytäisi takaisin.

Nyt Lennin edessä on kyltti, joka kertoo hänelle jotain, josta varmasti olisi apua kohti suunnistamisessa, mutta Lenni-parka ei osaa lukea.

Yhtäkkiä Lenni kuulee kikatusta ja pienten kynsien rapsutusta puun runkoa vasten. Hän kääntyy salamannopeasti ympäri, mutta ei näe ketään.

– *Kuka siellä, Lenni huutaa hiukan varovaisesti. Tulkaa esiin senkin selän takana naurajat, Lenni jatkaa, nyt jo hiukan varmemmalla äänellä.*

Viereisen puun takaa hypähtää kaksi oravan poikasta. He näyttävät muuten lähes samanlaisilta kuin Lenni, mutta heillä ei ole liitoon vaadittavia ominaisuuksia. Myös heidän turkkinsa väri on erilainen. Lenni tietää että puron tällä puolen on Rauhanmetsä, jossa asuu maaoravia. Maaoravat ovat liito-oravien sukulaisia, mutta eivät osaa liittää heidän laillaan puusta toiseen.

– *Keitä te oikein olette, Lenni tokaisee helpottuneena siitä, että salakuuntelijat ovat häntä pienempiä.*

– *Onni ja Orvokki! lausuvat oravat yhteen ääneen.*

– *Entäs itse, et taida olla meidän metsän asukkeja?*

– *En. Olen kotoisin puron toiselta puolelta, mutta lähdin retkelle... Lenni tarkastelee oravien ilmeitä ja reaktiota ennekuin rohkenee sanoa hiukan nolostuneena... ja eksyin.*

– *Mutta sinähän seisot kyltin edessä. Kyltti kertoo sinulle missä suunnassa liito-oravien metsä on! Kuinka et sitä huomannut, vaikka pompitkin juuri kyltin edessä hullunkurisesti? Orvokki ihmettelee aidosti hämmästyneenä.*

Lennin korvannipukat alkavat punoittaa ja hän sopertaa hiljaa toisen olkansa yli:

– *En minä osaa tulkita noita ihmeellisiä koukeroita. Nehän ovat aivan hassun näköisiäkin!*

– Nehän ovat kirjaimia, laushtaa Onni.

– Kai sinä olet koulussa opetellut jo aakkoset, kun näytät meitä paljon vanhemmalta! jatkaa Orvokki.

– Koulussa? En minä ole käynyt koulussa. Minun tehtäväni on auttaa äitiä keräämään käpyjä päivät pitkät. Eihän kaikki 5 sisarustani muuten saisi ruokaa! Ei koulu ole minua varten.

Onni ja Orvokki katsovat toisiaan hämmästyneinä. He eivät ole kuulleetkaan siitä, että lapset tekisivät töitä, eivätkä kävisi koulussa. He ovat tokaluokkalaisia, mutta osaavat jo lukea, laskea ja tehdä vaikka mitä muuta hyödyllistä.

– Etkö sinä sitten osaa lukea? kysyy Orvokki silmät pyöreinä.

– No en! tuhahtaa Lenni jo hiukan vaivaantuneena.

– Minun pitää varmaan mennä jo kotiin, alkaa olla ruoka-aika. Äiti varmasti ihmettelee missä oikein viivyn. Kävytkin ovat keräämättä, Lenni alkaa selittää mutisten.

– Auttaisitteko minua löytämään kotiin? Hän kysyy varovaisesti.

Onni ja Orvokki saattavat Lenni Liito-oravan omalle puolelleen metsää ja palaavat itse takaisin rauhanmetsään. Paluumatkalla oravat päivittelevät sitä, että aivan puron toisella puolella on paljon oravalapsia, jotka eivät pääse kouluun, eivätkä välttämättä koskaan opi edes lukemaan. Kuinka kauheaa olisikaan jos he eivät osaisi lukea tai laskea. Eiväthän he voisi lukea Oku-Oravan sarjakuvaseikkaluja tai laskea omia viikkorahojaan. Onni ja Orvokki päättävät saman tien tehdä asialle jotain ja sen sijaan että suuntaisivat kotiinsa, he marssivatkin suorinta tietä Pörrö Pormestarin puheille, joka on Rauhanmetsän tärkein päättäjä.

Pormestarin puheilla Onni ja Orvokki kertovat kuulemastaan ja pyytävät että pormestari tekisi asialle jotain. Rauhanmetsän asukkaiden ja liito-oravien välille on viime aikoina muodostunut liitto, jonka avulla he pystyvät tekemään yhteistyötä ja näin yhdessä pitämään huolta koko metsästä. Pörrö Pormestari lupaa hetimiten ottaa yhteyttä Liito-oravien johtajaan, Lieska Leiskuvaan, ja vaatia kaikkien oravalasten kouluun pääsyä. Rauhanmetsän kouluista voitaisiin tehdä niin suuria, että myös liito-oravalapset pääsisivät mukaan.

Onni ja Orvokki ovat sangen tyytyväisiä toimintaansa ja jo kesäloman jälkeen he käyvät koulua yhdessä liito-oravien kanssa. Myös Lenni oppii lukemaan ja laskemaan ja saa paljon uusia kavereita uudesta koulustaan.

On mahtavaa, että meillä Suomessa kaikilla lapsilla on mahdollisuus käydä koulua ja kaikki osaavat myös lukea. Maailmassa on kuitenkin paljon lapsia, joilla ei ole mahdollisuutta tähän. Sen vuoksi on laadittu kansainvälisiä sopimuksia, jotka takaavat sen, että lasten perusoikeudet toteutuvat. Lapsenoikeuksien sopimuksen 28. artiklan mukaan kaikilla maailman lapsilla on oikeus käydä ilmaiseksi peruskoulua. Myös vuosituhattavoitteissa pyritään siihen, että kaikilla olisi mahdollisuus peruskoulutukseen.

Mukavaa koulupäivää!

[Kansainvälisen lukutaidon päivää vietetään 8.9. ja Maailman kirjan päivää 23.4.](#)

3 alakoulu

Suvaitsevaisuus ja tasa-arvo

On lähes tavallinen maanantaiaamu. Aurinko nousee Rauhanmetsän puiden ylle luoden keltaisia säteitään puiden oksien lomasta vihreälle sammalmättäälle. Kolme pientä oravalasta Onni, Orvokki ja Lenni astelevat metsäpolkua pitkin reput seläsään intoa täynnä. Heillä on alkamassa koulu pitkän kesäloman jälkeen. He aloittavat tänään kolmannen luokkansa. Lenni Liito-oravalle päivä on erityisen tärkeä ja jännittävä, sillä tämä on hänen ensimmäinen koulupäivänsä. Tähän asti Lenni on ollut kotona äitinsä apuna käpyjä keräämässä muulle perheelle, mutta Onnin ja Orvokin aloitteesta tänä syksynä myös liito-oravapöytä pääsevät kouluun. Aikaisemmin se on ollut vain harvojen etuoikeus liito-oravayhteisössä. Tavalliset maaoravat ovat kuitenkin käyneet koulua, kuten kaikkien lasten tulisikin.

Lenniä jännittää erityisesti kuinka hän sopeutuu kouluun ja saako hän kavereita helposti. Lenni liito-orava näyttää erilaiselta kuin tavalliset maaoravat ja hän on kasvanut aivan erilaisessa kulttuurissa kuin muut oppilaat. Onneksi Onni ja Orvokki ovat hänen ystäviään ja pitävät varmasti hänen puoliaan.

Ensimmäisellä välitunnilla Lenni seisoo yksin koulun seinään nojailien, tarkkaillen muiden lasten iloista leikkiä. Onni ja Orvokki ovat järjestäjinä, eivätkä ole pihalla hänen kanssaan. Lennillä on yksinäinen olo, mutta hän ei uskalla mennä tutustumaan muihin lapsiin, kukaan ei myöskään ole hakeutunut hänen seuraansa.

Poks! Lenni tuntee pienen kolauksen päässään ja huudahtaa hiukan säikähdyksestä.
– Auts! Hänen jalkojen viereensä vierii käpy, joka juuri äsken kopsahti hänen päähänsä.

– *Hihhi, katsokaa se säikähti!!! Lököpöksy Liitis, lälälälälää!!!* Lenni huomaa muutaman metrin päässä ryhmän maaoravia, jotka ilkkuvat hänelle vahingoniloisesti.

– *Etkö liitäis jo pakoon pelkuri! Tehän olette niin nopeita liitelemään latvoista toiseen, huutaa yksi oravista ilkikurisesti.*

Lenni kääntää selkensä ryhmälle ja lähtee hitaasti laahustamaan kohti lähintä ovea. Hän pidättelee itkuaan. Takaansa hän kuulee maaoravien kähisevää naurua ja loukkaavia pilkkauksia. Minkä hän sille mahtaa, että hän on erilainen kuin maaoravat. Onni ja Orvokki eivät koskaan ole puuttuneet hänen ulkonäköönsä. Pian hän kuuleekin tutun äänen takaansa:

– *Lenni hei! Minne sinä menet?* Onni ja Orvokki huutavat. He ovat saaneet järjestäjän työt tehtyä nopeasti ja ehtineet välitunnille.

Onni ja Orvokki kipittävät Lennin kiinni ja huomaavat heti, ettei kaikki ole kohdallaan.

– Mikä hätänä? Kysyy Orvokki. – Näytät todella surulliselta, jatkaa Onni huolestuneena. Saman tien Lenniin kopsahtaa jo toinen käpy saman välitunnin aikana. Lenni pitää päänsä maahan painuneena, mutta Onni ja Orvokki käännähtävät ympäri nähdäkseen kuka kävyn heitti.

– Hähähää! Noi veljeilee ton lökäpöksyn kanssa, mitä luusereita! ilkkuvat maaoravat Onnille ja Orvokille.

– Te niitä luusereita olette, kun käyttäydytte noin lapsellisesti! huutaa Onni vihaisena.
– Oikeita pelkureita, kun ette uskalla lähestyä Lenniä muutakuin kävyillä ja ilkeillä huudoilanne! Raukkamaista, Orvokki jatkaa.

Ding dong, kellot soivat kutsuen oppilaat sisään välitunnilta. Maaoravalapset juoksevat nopeasti sisään, mutta Lenni jää paikoilleen. Onni ja Orvokki ottavat häntä tassuista kiinni ja taluttavat välissään sisään.

– Älä noista idiooteista välitä! Ne ei tiedä mitään liito-oravista ja se varmaan pelottaa niitä vähän, Onni rohkaise Lenniä.

– Ne nyt vaan on sellaisia, et niillä pitää aina olla joku silmätikku! Ne on oikeesti ite tosi epävarmoja, kun kiusaavat muita, Orvokki jatkaa.

– Me viedään sut nyt opettajan puheille ja selvitetään tää koko juttu!

Kerrottuaan opettajalle mitä välitunnilla tapahtui, Lennillä on jo paljon parempi olo. Häntä pelottaa silti mennä takaisin luokkaan ja kohdata ilkeät oravat. Opettaja lupaa, että asia selvitetään luokassa ja pidetään kokonainen kaksoistunti, jossa käsitellään erilaisuutta ja eri oravalajeja. Kun kiusaajat oppivat lisää Lennistä ja huomaavat, että hän on sisimmissään aivan samanlainen kuin maaoravatkin, he suhtautuvat Lenniin tasa-arvoisesti. Koulun pelisäännöt on myös syytä tehdä selviksi koko luokalle. Kiusaaminen ja muiden syrjään jättäminen on kiellettyä. Kaikkien tulisi pitää yhtä ja luokkakaverit tulisi ottaa mukaan leikkeihin.

Päivän päätteeksi Lenni lähtee kotiin iloisin mielin. Hänen kanssaan kotimatalla on iso lauma maaoravalapsia, myös kiusaajat ovat heidän joukossaan. Kaikki kyselevät kiinnostuneena Lenniltä Liito-oravien elintavoista ja ihmettelevät kuinka hienosti he osaavat liittää puusta toiseen. Lenni lupaa näyttää kaikille liitotaitojaan ja lapset päättävät yhdessä mennä hyppelemään puihin tehtyään läksynsä.

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, vaikka näyttäisivätkin erilaisilta, puhuisivat eri kieliä, tai osaisivat eri taitoja. Erilaisuus on rikkaus! Otetaan kaikki mukaan, eiks jeh?!

[Suvaitsevaisuuden päivää vietetään 16.11.](#)

4 alakoulu

Ihmisoikeudet

”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.” Näin sanotaan Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa.

Mutta siis mikä on ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus?

Minäpä kerron sinulle. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus on YK:n, eli yhdistyneiden kansakuntien laatima asiakirja, jolla pyritään siihen, että ihmisoikeudet toteutuisivat kaikkien ihmisten elämässä.

No mitä ne ihmisoikeudet sitten ovat?

Ne ovat oikeuksia, jotka kuuluvat meille kaikille. Ihmisoikeudet pyrkivät turvaamaan kaikille ihmisille mielekkään elämän. Olisi tärkeää, että kaikki voisivat tuntea olonsa turvalliseksi, heillä olisi mahdollisuus opiskella ja elää hyvä, pitkä ja terve elämä. Kaikilla on myös sananvapaus ja vapaus ilmaista mielipiteensä. Tavoitteena on maailma, jossa jokainen ihminen voi mahdollisimman pitkälle itse valita, millaista elämää haluaa elää. Perusajatuksena on, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, vaikka olemmekin erilaisia. Ihmisoikeudet kuuluvat ihmiselle syntymästä asti, eikä kukaan voi ottaa niitä ihmiseltä pois.

No miksi tuommoisia sopimuksia tai julistuksia sitten tarvitaan?

Kaikkialla maailmassa ihmisoikeudet eivät ikävä kyllä toteudu ja sen vuoksi YK, eli yhdistyneet kansakunnat, on laatinut ihmisoikeuksien sopimuksen. Ihmisoikeuksien määritelmistä on kiistelty, niistä on neuvoteltu vuosikausia, ja lopulta ne oikeudet, joista on saavutettu yksimielisyys tai jotka enemmistö on hyväksynyt, on kirjattu kansainvälisiin, valtioita laillisesti sitoviin sopimuksiin. Kun valtio hyväksyy kansainvälisen sopimuksen, se sitoutuu laillisesti noudattamaan sopimusta, esimerkiksi muuttamaan omaa lainsäädäntöään ja sopimuksen vastaisia käytäntöjään. Kuulostaa ehkä yksinkertaiselta, mutta todellisuudessa kyseessä on suuri haaste, eli kuinka saada valtiot toteuttamaan ihmissoikeussitoumuksensa myös käytännössä.

No mitä vaikka minä voisin tehdä että ihmisoikeudet toteutuisivat maailmassa?

Hyvä kysymys! Kaikki alkaa yksilöstä ja sinä voit omalta osaltasi vaikuttaa asioihin jo pelkällä omalla asenteellasi. Suvaitsevaisuus ja kaikkien samanarvoinen kohtelu ovat hyviä lähtökohtia. Lähimmäisen auttaminen ja yhdessä tekeminen mahdollistavat paremman elämän sinun omassa lähiympäristössäsi.

Voisitkin miettiä mitä ihmisoikeudet tarkoittavat sinun elämässäsi? Miten oikeudet toteutuvat perheenjäsenesi, naapurisi tai ystäväsi elämässä – tai sellaisten ihmisten, jotka ovat sinulle vieraita, joiden elämää et tunne lainkaan?

Vuosi 2009 on ihmisoikeuksista oppimisen vuosi. Mitä sinä voisit oppia ihmisoikeuksista? Mitä sinä voisit tehdä sen hyväksi, että ihmisoikeudet toteutuisivat maailmassa? Muistathan, että kaikki alkaa yksilöstä.

yläkoulu 5

Rauha ja väkivallattomuus

Tarjoan teille rauhaa. Tarjoan teille rakkautta. Tarjoan teille ystävyyttä. Näen kauneutenne. Kuulen tarpeenne. Tunnen tunteeenne. Viisauteni virtaa Korkeimmasta Lähteestä. Tervehdin tuota Lähdettä teissä. Työskennelkäämme yhdessä yhteisyydessä ja rakkaudessa.

Näin on sanonut Mahatma Gandhi, väkivallattoman vastarinnan kannattaja ja kehittäjä.

Sodat tuntuvat usein hyvin kaukaisilta ja epätodellisiltakin. Miten voi olla mahdollista, että ihmiset haluavat ratkaista erimielisyydet mieluiten toisia tappamalla, sen sijaan että pyrittäisiin väkivallattomiin ratkaisuihin? Sotien edessä itsensä tuntee usein myös hyvin voimattomaksi. Onko ihmisillä kuitenkin mahdollisuuksia vaikuttaa rauhaan tai väkivaltaan?

Rauha lähtee yksilöistä ja omalla toiminnalla voi ottaa kantaa rauhan puolesta. Merkittävä osoitus rauhan puolesta on väkivallattomuuden ottaminen elämän perusperiaatteeksi. Ihmiset voivat Gandhin mukaan päästä väkivallasta vain rakkaudella ja ehdottomalla väkivallattomuudella. Gandhi peräänkuuluttaa myös väkivallattomuuden kaikenkattavuutta. Pelkät satunnaiset ja erilliset teot eivät riitä, vaan väkivallattomuuden on täytettävä koko olemuksemme. Arkipäivän konfliktit, joissa nojaututaan väkivallattomiin keinoihin, ovat askel rauhan suuntaan. Kaikilla teoilla on merkitystä, sillä jokainen voi omalla esimerkillään vaikuttaa väkivallan poistamiseen. Voitko sinä yrittää estää esimerkiksi koulussa näkyvää väkivaltaa, kiusaamista tai vihamielisyyttä?

Gandhin lisäksi väkivallattoman vastarinnan filosofian yksi tärkeimmistä kehittäjistä on Martin Luther King junior. Hänen mukaansa väkivallattomuus tarkoittaa sitä, ettei vältetä vain ulkoista fyysistä väkivaltaa vaan myös sisäistä henkistä väkivaltaa. Tällöin ei vain kieltäydytä vahingoittamasta muita ihmisiä, vaan kieltäydytään myös vihaamasta muita.

Rauhaan ei voida päästä mitenkään nopeasti ja vaivattomasti, vaan tarvitaan rauhaan kasvamista. Rauhan kasvamisessa merkittävää on, että arvot, ajatukset ja teot ovat väkivallattomuuden mukaisia. Käytä hetki pohtiaksesi maailman ajankohtaisia konflikteja ja sotia, ja niiden aiheuttamaa inhimillistä kärsimystä. Loppujen lopuksi rauhassa on kysymys vain siitä, että ihmisten pitää ajatella väkivallattomuutta ehdottomana ihanteena ja tulla toimeen muiden kanssa. Näin ongelmat voidaan ratkaista rauhanomaisesti. Tämä edellyttää yhteistyötä ja kykyä yhteisymmärrykseen ja sovitteluun. Pystytkö sinä toimimaan rauhan puolesta? Rauhallista päivän jatkoa!

Rauhanpäivää vietetään 21.9.

Väkivallattomuuden päivää vietetään 2.10.

6yläkoulu

Ympäristö ja kestävä kehitys

Mutta mistä aloitan? Maailma on niin suunnaton, aloitan parhaiten tuntemastani maasta, omastani. Mutta maani on niin kovin suuri, parempi aloittaa omasta kaupungistani. Mutta kaupunkinikin on suuri. Parasta aloittaa omasta kadustani. Ei, omasta kodistani. Ei, omasta perheestäni. Olkoon, aloitan itsestäni.

Näin pohti Elie Wiesel, Nobelin rauhan palkinnon saaja vuodelta 1986. Kestävää kehitystä käsiteltiin ensimmäisen kerran YK:n Brundtlandin komissiossa vuonna 1987. Tällöin kestävä kehitys määriteltiin kehitykseksi, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Kestävän kehityksen peruseriaatteena on siis antaa meitä seuraavillekin sukupolville mahdollisuus esimerkiksi hengittää puhdasta ilmaa ja tutustua luontoon. Kestävän kehityksen ihanteisiin pääseminen edellyttää siis luonnonvarojen tuhlauksesta ja tuhoamisesta luopumista. Kestävä kehitys jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen, johon kuuluu ekologisen kestävyuden lisäksi sosiaalinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys.

Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, että ihmisen toimintaa ohjataan huomioimaan luonnon kestävyysasettamien rajat. Ekologiseen kestävyteen kuuluu myös ekosysteemien toimivuuden ja luonnon monimuotoisuuden suojeleminen. Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa ihmisten maailmanlaajuisesta yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sosiaaliseen kestävyteen kuuluu myös kulttuurisen monimuotoisuuden säilyminen sekä kaikkien ihmisten mahdollisuus vapaaseen henkiseen toimintaan ja eettiseen kasvuun. Taloudellisen kestävä kehityksen edellytyksenä on tasainen taloudellinen kasvu, joka ei perustu velkaantumiseen tai luonnonvarojen hävittämiseen.

Kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemiseen tarvitaan kaikkia. Kestävän kehityksen tavoitteet voivat tuntua mahdottoman vaikeilta saavuttaa. Varsinkin maailmanlaajuisen tasa-arvoisuuden ihanne on vielä kaukana saavuttamattomissa. Muutos parempaan on kuitenkin mahdollista, ja ensimmäinen askel kestävä kehityksen tavoitteita kohti on uskoa muutoksen mahdollisuuteen. Toinen askel on taas oman itsensä muuttaminen, sillä juuri itseesi voit vaikuttaa. Kestävän kehityksen periaatteita voit alkaa pohtia omalta kohdaltasi. Mitä voit tehdä ekologisen kestävyyspuolesta? Minkälaisia pieniä ympäristötekoja sinulla on mahdollisuus tehdä? Entä miten voisit vaikuttaa sosiaaliseen tasa-arvoisuuteen? Miten voit osoittaa, että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita riippumatta esimerkiksi etnisyydestä, uskonnosta tai varallisuudesta? Voimme yhdessä vaikuttaa siihen, minkälainen maailma on seuraaville sukupolville.

Hendrik Willem Van Loonin sanoin: *Olemme kaikki matkatovereita samalla planeetalla ja kaikki samalla lailla vastuussa asumamme maailman onnesta ja hyvinvoinnista. Hyvää päivän jatkoa!*

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Maailman ympäristöpäivä 5.6., Maailman vesipäivä 22.3.

Kansainvälinen luonnon monimuotoisuuden päivä 22.5.

Kansainvälienn päivä aavikoitumisen ja kuivuuden ehkäisemiseksi 17.6.

Kansainvälinen päivä otsonikerroksen suojaamiseksi 16.9.

Maailman ravintopäivä 16.10.

Kansainvälinen päivä sotien ja konfliktien aiheuttamien ympäristötuhojen estämiseksi.

7yläkoulu

Terveys

*”Maailma on tylly
se ei jätä jämäkkään
maailma on tylly
heikko joutuu kärsimään
maailma on tylly
säälimättä hassuttaa
maailma on tylly
eikä oota hitaampaa.”*

Näin todetaan Kolmannen naisen kappaleessa *Maailma on tylly*. Maailma tuntuukin kovin tyllyltä, kun tarkastellaan esimerkiksi kehitysmaiden terveydenhuoltotilannetta.

Lähes 10 miljoonaa alle viisivuotiasta lasta kuolee vuosittain. Tämä tarkoittaa yli tuhatta kuolevaa lasta joka tunti. Yli puoli miljoonaa naista kuolee joka vuosi raskauden tai synnytyksen aiheuttamiin komplikaatioihin. Raskauteen liittyvät komplikaatiot ovat 15–19-vuotiaiden tyttöjen suurin yksittäinen kuolinsyy kehitysmaissa. Tilanteesta tekee erityisen surullisen se, että suurin osa näistä synnytyksen tai raskauden aiheuttamista kuolemista voitaisiin estää riittävällä terveydenhuollolla. Äitikuolleisuutta voitaisiin vähentää huomattavasti kättilöitä ja muuta terveydenhuollon henkilökuntaa kouluttamalla. Vuosittain noin 4 miljoonaa vauvaa syntyy kuolleena ja saman verran kuolee alle kuukauden ikäisenä. Myös suuri osa lapsikuolleisuudesta voitaisiin helposti estää laadukkaalla terveydenhuollolla. Lapsikuolleisuuden yleisimpiä syitä ovat aliravitsemus yhdistettynä tavallisiin tauteihin, kuten keuhkokuumeeseen, ripuliin, malariaan tai tuhkarokkoon.

Kehitysmaissa terveydenhuollon ongelmina on myös terveydenhuollon heikko saatavuus, eli terveydenhuoltopalvelut ovat maaseudulla usein pitkien välimatkojen päässä. Lisäksi pulaa on terveydenhuollon pätevistä henkilökunnasta ja tarvikkeista. Lisäksi erityisen suuri ongelma kehitysmaissa ja erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on AIDS. Maailmanlaajuisesti vuosittain ilmenee noin 5 miljoonaa uutta hiv-tartuntaa ja noin kolme miljoonaa ihmistä kuolee vuosittain aidsiin. Aidsista on tullut maailmanlaajuisesti yleisin kuolinsyy 15–59-vuotiaiden keskuudessa.

Tuntuvatko nämä ongelmat kaukaisilta? Otetaanpa askel lähemmäksi meidän yhteiskuntaamme. Katsotaan mikä tilanne on länsimaissa ja Suomessa. Länsimaissa on taloudellisesti paremmat edellytykset hoitaa erilaisia sairauksia ja varautua epidemioihin. Suomessa kaikki lapset rokotetaan ja sitä kautta ennaltaehkäistään sairauksia, jotka voisivat olla hyvinkin vaarallisia ilman rokotteen antamaa suojaa. Meillä on myös helppoa ja edullista hakeutua hoitoon sairastuessamme. Jos kuitenkin katsotaan Suomen mielenterveystilastoja, voidaan todeta ettei meidänkään yhteiskuntamme voi kovin hyvin.

Maailma vaikuttaa tyyliä jos tuijotetaan vain tilastoja ja tutkimuksia. Mutta toivoa on. Hyvä esimerkki kansainvälisen yhteisön pyrkimyksistä vaikuttaa maailman tilaan on YK:n vuosituhatjulistus. Se on 189 maan vuonna 2000 allekirjoittama poliittinen sitoumus, jolla pyritään muun muassa maailmassa vallitsevan epätasa-arvon ja kehitysongelmien poistamiseen sekä laajamittaisen köyhyyden vähentämiseen. YK:n vuosituhatavoitteisiin kuuluu esimerkiksi odottavien äitien terveyden parantaminen ja synnytyskuolleisuuden vähentäminen. Vuosituhattavoitteena on myös lapsikuolleisuuden vähentäminen sekä aidsia, malariaa ja muita tauteja vastaan taistelemisen. Edistystä on tapahtunut. Prosessi voi olla hidas, mutta vuosituhatavoitteet ovat kuitenkin todiste siitä, että valtiot yhdessä yrittävät vaikuttaa maailman tilaan tämänkaltaisilla sopimuksilla ja sitoumuksilla. Se edustaa laajan yhteisen sopimuksen muodossa toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Muutos on helpompaa jos ketään ei jätetä yksin. Kehitysmaiden on hankala saavuttaa vuosituhatavoitteita ilman länsimaiden avustusta. Myös masennuksesta kärsivän nuoren on hankala ponnistaa eteenpäin ilman tukea.

Mitä sinä voisit tehdä auttaaksesi? Entä mitä mieltä sinä olet, onko vuosituhatjulistuksen kaltaisilla laajoilla poliittisilla sopimuksilla mahdollisuuksia vähentää köyhyyttä tai parantaa terveydenhuoltoa? Entä miten tällaisia hyviä tavoitteita voidaan toteuttaa ja tukea?

Päätän Nuuskamuikkusen sanoin: On niitä, jotka jäävät ja toisia, jotka lähtevät. Kukaan saa valita itse, mutta on valittava ajoissa eikä koskaan saa antaa periksi.

Hyvää päivän jatkoa!

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

[Maailman terveyspäivä 7.4.](#)

[Maailman mielenterveyspäivä 10.10.](#)

[Kansainvälinen nuorisopäivä 12.8.](#)

[Kansainvälinen AIDS-päivä 1.12.](#)

8 luki

Yritysten yhteiskuntavastuu

Hyvää huomenta!

Tänään haluaisin teidän pohtivan reilua kauppaa ja vastuullista yrittäjyyttä. Voivatko aivan tavalliset kansalaiset vaikuttaa köyhyyden vähentämiseen? Pystytkö sinä vaikuttamaan köyhyyteen? Näihin kysymyksiin ei ole olemassa yhtä selkeää vastausta.

Nykyään väitetään usein, että kansalaisilla on vaikutusmahdollisuuksia ensisijaisesti kuluttajina. Yritykset osallistuvat esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjumiseen tai köyhyyden vähentämiseen siinä määrin, että yritys saa vastuullisuudesta kilpailuetua suhteessa muihin. Kilpailuetu voi tarkoittaa eri asioita: esimerkiksi hyvää mainetta tai edullista hintaa. Kuluttajilta edellytetään valistuneita ja tarkkoja huomioita tuotteiden valinnassa.

Kuluttaja tarvitsee valintojensa tueksi tuotteiden elinkaaren näkyvyyttä, niin että tuotteiden vertailu keskenään on mahdollista esimerkiksi ekologisen kuormittavuuden tai työntekijöiden kohtelun perusteella. Kuluttajalle tilanne on hankala, sillä monien tuotteiden elinkaarta on mahdoton jäljittää. Tästä syystä on luotu erilaisia puolueettomia sertifikaatteja eli todistuksia siitä, että tuote on tuotettu oikeudenmukaisesti. Yksi tunnetuimmista sertifikaateista on Reilun kaupan järjestelmä. Reilun kaupan tuotteita suosimalla kuluttajat voivat osoittaa, että he haluavat osallistua köyhyyden vähentämiseen. Lisäksi Reilun kaupan tuotteiden ostamisella kuluttajat pystyvät osoittamaan solidaarisuuttaan kehitysmaiden viljelijöille ja muille tuotantoon osallistuville.

Miten Reilun kaupan järjestelmä tukee vastuullista yritystoimintaa ja miten sen avulla pyritään vähentämään köyhyyttä? Reilun kaupan järjestelmässä vastuullisuus näkyy kolmessa eri osa-alueessa, jotka ovat taloudellinen vastuu, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu.

Taloudellinen vastuu tarkoittaa, että Reilun kaupan tuotteilla viljelijöille taataan riittävä toimeentulo, kun tuotteista maksetaan vähintään tuotantokustannukset kattava takuuhinta. Ongelmana tavallisessa raaka-ainetuotannossa on se, että kehitysmaat tuottavat länsimaiden käyttöön raaka-aineita, joiden hinta muodostuu maailmanmarkkinoiden mukaan. Maailmanmarkkinoilla hinnat vaihtelevat erilaisten taloussuhdanteiden mukaan, ja tällöin tuottajat eivät voi olla varmoja jokapäiväisestä toimeentulostaan. Reilun kaupan tuotteista kehitysmaiden viljelijät ja suurtilojen työntekijät saavat työstään oikeudenmukaisen korvauksen.

Ympäristövastuu tarkoittaa, että Reilun kaupan tuotannossa noudatetaan tiukkoja ympäristömääräyksiä. Reilun kaupan tuotteiden ympäristökriteereissä edellytetään ympäristön suojelua sekä kannustetaan mahdollisimman luonnonmukaiseen viljelyyn. Tiloilla pitää esimerkiksi suojella maaperää ja vesistöjä, vähentää torjunta-

neiden käyttöä sekä korvata haitalliset torjunta-aineet ympäristöystävällisemmillä menetelmillä.

Sosiaalinen vastuu tarkoittaa sitä, että Reilun kaupan tuotteilla pyritään lisäämään koko yhteisön hyvinvointia. Reilun kaupan järjestelmässä maksetaan aina erillistä Reilun kaupan lisää, joka on tarkoitettu tuottajayhteisön ja sen lähialueiden elinolojen parantamiseen. Näillä lisärahoilla hankitaan usein esimerkiksi materiaaleja kouluihin tai tarvikkeita terveyskeskuksiin.

Reilun kaupan järjestelmä ei tarjoa vastausta kaikkiin kauppaan liittyviin ongelmiin, mutta se tukee konkreettisesti viljelijöitä ja työntekijöitä. Reilun kaupan tuotteita suosimalla kuluttajat voivat siis tukea tuotantoa, joka on kestävän kehityksen periaatteiden mukaista.

Vaikka köyhyyden vähentäminen lähtee varsinaisesti yrityksen aloitteesta hankkia tuotteelle Reilun kaupan sertifikaatti, niin lopullinen vastuu jää kuluttajille, joille on annettu mahdollisuus suosia oikeudenmukaisemmin tuotettuja tuotteita. Toisaalta, moni ei ehkä ole tullut ajatelleeksi kaupassa käyntiä vaikuttamisen areenaksi, ja niinpä kaupasta valitaan vain halvin tuote tai sitä mitä on aina ennenkin ostettu. Onkin aika palata alussa esitettyihin kysymyksiin. Pystyykö yksittäinen ihminen vaikuttamaan köyhyyden vähentämiseen? Koetko, että pystyt itse vaikuttamaan?

Hyvää päivän jatkoa!

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

[Kansainvälinen päivä köyhyyden poistamiseksi 17.10.](#)

[Kansainvälinen solidaarisuuspäivä 20.12.](#)

9 lukio

Turvallisuuden eri tasot

Hyvää huomenta!

Yhdysvaltalainen kansalaisoikeustoimija Martin Luther King on sanonut: *Vaarallimpia eivät ole ns. pahat ihmiset, vaan hyvät - me kaikki, jotka pysymme välinpitämättöminä epäoikeudenmukaisuuksia ja vääryyksiä kohdatessamme (It's not the violence of the few, but the silence of the many).*

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus allekirjoitettiin vuonna 1948. Osa ihmisistä, jotka olivat mukana työstämässä tätä keskeistä, kansainvälistä ihmisoikeusasiakirjaa, on yhä elossa. He ovat nähneet, kuinka maailma on 60 vuodessa muuttunut.

Nykyinen maailmamme on uhkakuvista raskas. Ihmiset jaotellaan meihin ja muihin. Pelkkä epäily terrorismista on monissa maissa riittävä syy ihmisten vangitsemiseen. Sodat ovat yhä useammin valtioiden välisten konfliktien sijaan sisällissotia, joissa väkivaltaa kohdistetaan entistä enemmän siviileihin. 1990-luvun lopulla kaikkien sotien uhreista noin 80 prosenttia oli siviilejä – heistä suurin osa naisia ja lapsia.

Uhkakuvien lietsomisen ja raskaiden sisällissotien lisäksi meitä vaivaa välinpitämättömyys. On helppo kietoutua turvallisuudentunteeseen Suomessa. Täällä aseelliset levottomuudet eivät häiritse kaduilla kulkijoita, eivät estä koulunkäyntiä tai hankaloita ruokatarvikkeiden kuljetusta ruokakaappoihin. Täällä maan poliittiset johtajat on vapailla vaaleilla valittu: jokainen saa äänestää haluamaansa ehdokasta, äänet lasketaan selkeän laskutavan mukaisesti – eikä kukaan peukaloi vaalien tuloksia.

Sisällissodasta tai muusta aseellisesta konfliktista kärsivässä valtiossa yhteiskunnan rakenteet ovat usein täysin riekaleina. Valtionhallinto voi olla täysin korruptoitunut, kukaan ei valvo yhteiskuntarauhaa, viljelysmaat on tuhottu ja nuoret turhautuvat koulutus- ja työpaikkojen puutteesta.

Miten turvallisuutta voidaan rakentaa? Voidaanko turvallisuudentunnetta lisätä pystyttämällä aitoja kaupunkien, maiden tai valtioliittojen rajoille? Eräs pitkän linjan ruotsalainen diplomaatti on sanonut, että ilman intohimoa maailmassa ei saada aikaiseksi mitään – mutta ilman myötätuntoa saadaan aikaan vain vääriä asioita.

Olet ehkä joskus kuullut puhuttavan inhimillisestä turvallisuudesta. Se on käsite, joka ulottuu paljon laajemmalle kuin pelkän sotilaallisen uhkan torjumiseen. Inhimillisen turvallisuuden edistämiseen kuuluu perusoikeuksia uhkaavien ilmiöiden, kuten köyhyyden, tautien, ympäristöongelmien ja järjestäytyneen rikollisuuden, torjunta. Lähtökohdana on, että jokaisella ihmisellä on oikeus elää mielekäs ja pitkä elämä.

Inhimillistä turvallisuutta rakennetaan monin eri tavoin. Keskeinen ajatus on, että turvallisuutta ei voi olla ilman kehitystä, kehitystä ei voi olla ilman turvallisuutta, ja kumpikaan näistä ei voi toteutua, mikäli ihmisoikeuksia ei kunnioiteta.

Turvallisuus sinun elämässäsi tarkoittaa aivan samaa asiaa kuin turvallisuus jonkun muun elämässä. Ihmisoikeuksien puolustaminen on jatkuvaa työtä, jossa ei voi tuudittautua menneisyyden menestyksiin. Välinpitämättömyyttä vastaan tulee taistella joka puolella maailmaa, ja ehkä erityisesti siellä, missä hyvinvointi on alkanut jo passivoida ihmisiä.

[Rauhanpäivää vietetään 21.9.](#)

[Väkivallattomuuden päivää vietetään 2.10. ja](#)

[Kansainvälistä rauhanturvaajien päivää 29.5.](#)

10 lukio

Kulttuurinen monimuotoisuus ja vuorovaikutus

Hyvää huomenta!

Erilaisuus näkyy ja tuntuu arkipäivässämme eri tavoin: makuina, hajuina, katseina ja kuultuna puheena. Hyvä niin! On avartavaa nähdä, että elämää eletään erilaisissa perheissä, eri puolilla maailmaa lopulta aika samalla tavalla.

Ihmisten tulee kunnioittaa toinen toisiaan kaikessa uskontojen, kulttuurien ja kielten monimuotoisuudessa. Erilaisuutta yhteiskuntien välillä tai niiden sisällä ei tule pelätä eikä tukahduttaa, vaan vaalia ihmiskunnan kallisarvoisena omaisuutena.

Monissa maissa elää alkuperäiskansoja – myös Suomessa. Tämä osa yhteiskuntamme rikkautta ei välttämättä näy arkipäivässämme millään tavoin. Oletko koskaan miettinyt miksi? Tiesitkö esimerkiksi, että Suomessa puhutaan kolmea eri saamen kieltä? Tiesitkö, että Suomessa on useita saameksi esiintyviä muusikkoja, kuten räppäreitä ja rokkareita?

Saamelaisia asuu Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä yhteensä yli 75 000 henkeä. Suomessa saamelaisia on alle 8000, joista alle 4000 asuu saamelaisten kotiseutualueella. Noin kolmasosa saamelaisista puhuu saamea äidinkielenään.

Alkuperäiskansoiksi on tavattu määritellä ne ihmisryhmät, jotka polveutuvat tietyn valtion tai alueen alkuperäisistä asukkaista (ennen kolonisaatiota tai valtion perustamista) ja jotka ovat säilyttäneet omia sosiaalisia, taloudellisia, poliittisia ja kulttuurisia instituutioitaan. Arvioiden mukaan maailmassa on ainakin 5000 alkuperäiskansaa ja yli 370 miljoonaa johonkin alkuperäiskansaankin kuuluvaa ihmistä.

YK:n yleiskokous hyväksyi alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen syksyllä 2007. Vaikka julistus ei ole valtioita oikeudellisesti velvoittava asiakirja, vaan poliittinen tahdonilmaus, sen työstäminen oli hyvin vaikeaa. Työ kesti yli kaksi vuosikymmentä. Poliittisena tahdonilmauksena julistuksen moraalinen auktoriteetti on vahva. Se ei sisällä ”uusia” ihmisoikeuksia, vaan pyrkii takaamaan aiemmissa sopimuksissa määritellyt oikeudet myös alkuperäiskansoille.

Julistuksen keskeinen sanoma on, että alkuperäiskansojen tulee voida osallistua kaikkeen niitä koskevaan päätöksentekoon. Heillä on oikeus päättää omasta kehityksestään ja omista luonnonvaroistaan.

Suurin osa YK:n ihmisoikeussopimuksista ja -julistuksista keskittyy yksilöiden oikeuksiin, mutta alkuperäiskansojen julistus koskee myös kollektiivisia oikeuksia, eli yhteisöoikeuksia. Kollektiiviset oikeudet tarkoittavat sitä, että yhteisölle – ei vain yhteisön yksittäisille jäsenille – kuuluu tiettyjä oikeuksia. Kollektiiviset oikeudet voivat tarkoittaa esimerkiksi, että tietyt maat, vedet ja luonnonrikkauudet kuuluvat tietyille yhteisölle.

Alkuperäiskansojen julistuksesta äänestettiin YK:n yleiskokouksessa: 143 maata äänesti julistuksen puolesta, neljä vastaan ja 11 maata äänesti tyhjää. Vastaan äänestivät Australia, Kanada, Uusi-Seelanti ja Yhdysvallat – kaikki maita, joissa on suuri alkuperäisväestö. Mistä tämä voisi johtua?

Kulttuurisen monimuotoisuuden ei tarvitse tarkoittaa sitä, että kerran vuodessa kaupungissa järjestetään monikulttuurinen tapahtuma, jossa erilaiset uussuomalaisten järjestöt esittelevät toimintaansa. Pysähdy hetkeksi ajattelemaan, miten sinä voisit tehdä omassa elämässäsi virtuaalisen kulttuurimatkan tai teon, joka edesauttaa kulttuurienvälistä vuorovaikutusta.

Lähde liikkeelle itsestäsi. Mikä on sinun suurin ennakkoluulosi? Ota ennakkoluuloa niskasta kiinni ja heitä se ikkunasta ulos edes yhdeksi päiväksi. Huomaat kyllä muutoksen!

Päiviä joihin teemat soveltuvat:

Kansainvälinen Suvaitsevaisuuden päivä 16.11.

Kansainvälinen siirtolaisten päivä 18.12.

Maailman pakolaispäivä 20.6.

Maailman alkuperäiskansojen päivä 9.8.

Kansainvälinen päivä rotusyrjinnän poistamiseksi 21.3.

Maailman kulttuurisen monimuotoisuuden ja vuorovaikutuksen kehityksen päivä 21.5.

Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2 B, 4. krs
00260 Helsinki
www.ykliitto.fi